

Motion till riksdagen 2020/21:1326

av **Betty Malmberg (M)**

Äldre och digital teknik

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att offentlig service måste vara tillgänglig även för dem som saknar digital uppkoppling och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utvärdera huruvida public service-bolagen levererar sitt programinnehåll utan att hänvisa till externa distributionsplattformar och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Folkhälsomyndigheten bör se över de krav på digital autentisering som ställer till problem för många äldre och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om behovet av bredband med hög kapacitet vid äldrecentrum, demensboenden och mötesplatser för äldre och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

Idag beräknas cirka 400 000 äldre stå utanför det digitala samhället och sakna teknik som möjliggör användning av internet. Det motsvarar var femte person över 65 år. Många äldre riskerar därmed att drabbas av ett digitalt utanförskap, visar forskning från Linnéuniversitetet. Det är därför viktigt att offentlig service tar hänsyn till detta och ser till att äldre inte utestängs i kommunikationen med densamma.

Av studien framgår också den digitala kunskapsklyfta som finns i åldersgruppen. Bland annat intervjuas en 93-årig kvinna som ville betala sin hyra. För att klara av det så hade hon tagit hjälp av sin 72-årige son, som själv inte behärskade tekniken utan som i sin tur fick hjälp från en tidigare arbetskamrat. Detta blir naturligtvis ohållbart och riskerar att äldre upplever att de inget kan och att de därför drar sig för nödvändiga kontakter med olika myndigheter och serviceinrättningar. Det är en olycklig och odemokratisk utveckling. Dessutom kan samhället heller inte förvänta sig att alla äldre ska investera i ny teknik.

Ytterligare ett problem är att program på radio och tv allt oftare hänvisar till olika appar, poddar, SVT Play etc. Till och med på tv-nyheterna blir det alltmer vanligt att tittarna hänvisas till internet för ytterligare information. Detta är inte rimligt. Då en liknande motion väcktes riksmötet 2019/20 nämner kulturutskottet i sitt ställningstagande att ”publiken inte ska vara hänvisad till att använda externa distributionsplattformar för att kunna ta del av public service-innehåll”.

Hur det är med den frågan är därför något som i hög grad behöver följas upp och utvärderas.

Ett annat problem rör de många äldre som idag saknar Bank-id. Enligt uppgift från pensionärsorganisationen PRO är till exempel 40 procent av svenskar över 75 år inte ”digitaliserade” (maj 2018). Det innebär att de därmed får problem att sköta sina bankaffärer, öppna och aktivera betalkort hos affärskedjor, hålla kontakt med myndigheter etc. Detta har också fått till följd att köp av biljetter och utförande av banktjänster kostar mer och är därför även en jämlikhetsfråga. Situationen skapar också problem för anhöriga som vill vara sina äldre släktingar behjälpliga. Ofta möts de av frågan huruvida du är så kallad god man till den enskilde. I sådana fall kan de ge hjälp att lösa situationen. Men att sakna möjlighet att legitimera sig digitalt är inte detsamma som att personen är i behov av ”god man” eller är omyndigförklarad. De omfattande krav på digital autentisering som på kort tid har inrättats hos banker, myndigheter med flera, innebär därmed ett stort hinder för många äldre. Precis som då det gäller utfasningen av kontanter har utvecklingen gått alldeles för snabbt, i ett samhälle som inte var redo att hantera situationen. Med följd att många människor har kommit i kläm. Folkhälsomyndigheten bör därför få i uppdrag att se över hur problemen kan avhjälpas.

Parallellt med ovanstående resonemang är det viktigt att äldre som behärskar tekniken, och som har tillgång till internet, också ges möjlighet att använda den. Det är då viktigt att äldre vid olika äldreboenden etc. har tillgång till nätverk av hög kapacitet så att de kan öka sin delaktighet i samhället och undvika socialt utanförskap. I en avhandling från Umeå universitet benämnd ”Promoting social activities and participation among seniors: exploring and evaluating social and Internet-based occupational therapy interventions” uttalas:

En av studierna visade att äldre som utförde dagliga aktiviteter på nätet också upplevde tillfredställande delaktighet i samhället. Enligt studien kan deltagandet i nätbaserade aktiviteter främjas genom stöd och uppmuntran från personer i den äldres omgivning, genom större tillgång till teknik samt genom att identifiera vilka aktiviteter på nätet som är meningsfulla och viktiga i den äldres dagliga liv.

Under coronavåren 2020 blev vi även starkt medvetna om den betydelse IT-kommunikation kan ge då det sociala kontaktnätet blev kraftigt beskuret. Slutligen kan digital teknik och bredband med hög kapacitet förenkla kontakterna med den medicinska vården för många äldre.

Digitaliseringen i samhället är ett tekniksprång av stora mått som också har gått mycket fort – alltför fort enligt många äldre. I det övergångsläge som nu råder är det viktigt att vi kan agera på flera fronter samtidigt och verkligen förstå och möta människors möjligheter och behov. Vi måste därför organisera samhällsservicen så att vi medger en delaktighet för så många grupper som möjligt. Detta måste riksdagen ge regeringen tillkänna.

Betty Malmberg (M)